

on violence elimination against women, namely the Declaration on Policies for Combating Violence against Women in a Democratic Europe (adopted at the 3rd European Ministerial Conference on Equality between Women and Men (Rome, 21–22 October 1993) and Council of Europe Committee of Ministers Recommendation Rec(2002)5 to member states on the protection of women against violence are analyzed.

The key developments of the Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence are characterized. It has been found that in the Convention, the phenomenon of “woman” and “femininity” is disclosed through the category of gender, but not through purely sexual biological traits. Both the concept of gender based violence and cross-border approach to violence against women have been considered. The main obligations of States with regard to the protection of certain categories of women who may be victims of violence due to their particular status, such as migrant women and refugees, are also discussed in the article. The main aspects of substantive law norms of the Convention have been analyzed. The monitoring mechanism of the Istanbul Convention, which consists of Committee of the Parties and the Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence, has been described.

It has been found that the case law of the European Court of Human Rights plays an important role in developing effective mechanism for combating violence against women. The high-profile case of the ECHR concerning the issue of violence against women (Opuz v. Turkey, 2009) has been discussed.

A brief overview of the legal framework on violence against women in Ukraine has been provided. Key directions for the improvement of the Ukrainian national mechanism for combating violence against women have been suggested.

Key words: violence against women, the Council of Europe policy on combating violence against women, gender-based violence, Istanbul Convention, the ECHR practice, national mechanism for combating violence.

DOI: 10.36695/2219-5521.1.2020.85

УДК 34.05

М.М. ЛИТВИНЕНКО

*Микола Миколайович Литвиненко, студент
магістратури Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса
Шевченка**

ORCID: 0000-0002-9688-9056

МЕХАНІЗМИ ВСТАНОВЛЕННЯ ПРОЖИТКОВОГО МІНІМУМУ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Постановка проблеми. Прожитковий мінімум є базовим соціальним стандартом в Україні. Належний механізм розрахунку та реальне гарантування прожиткового мінімуму має прямий вплив на благополуччя населення. Соціально спрямовані державні ініціативи, активне громадянське суспільство, а також реальна оцінка потреб людини і спроможності задовольнити такі потреби мають сприяти визначенню прожиткового мінімуму на рівні, достатньому для забезпечення гідних умов існування для кожного.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Варто зазначити напрацювання науковців, які вивчали теоретичні та практичні аспекти визначення прожиткового мінімуму, серед яких Н.Б. Болотіна, С.В. Вишнівська, І.В. Грановська, Я.М. Караченцев, В.С. Тарасенко, А.А. Пилипенко, Е.В. Тищенко, М.В. Трубіна, К.І. Постоевко та інші. Важливу роль у представленому дослідженні також займає аналіз сучасного законодавства, судової практики та реформ, які в сукупності сприяють вирішенню проблеми гарантування належного розміру прожиткового мінімуму.

Формулювання мети статті. Метою даної статті є аналіз механізму формування прожиткового мінімуму в Україні та у світі з метою виявлення факторів, які сприяють його ефективності як гарантії гідних умов життя для людини.

Виклад основного матеріалу. Згідно з економічною теорією, прожитковий мінімум – це соціально-економічна категорія, що характеризує мінімум життєвих засобів, фізично необхідних для підтримання життєдіяльності працівника та відновлення його робочої сили¹.

Виходячи з визначення, закріпленого в ст. 1 Закону України «Про прожитковий мінімум», прожитковим мінімумом є вартісна величина достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини та збереження його здоров'я набору продуктів харчування, а також мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості². Відповідно до положень закону, прожитковий мінімум визначається нормативним методом із розрахунку на місяць на одну особу, а також диференційовано для осіб, що належать до різних демографічних груп: дітей віком до шести років; дітей віком від шести до 18 років; працездатних осіб (особи, які не досягли пенсійного віку); осіб, які втратили працездатність (особи, які досягли встановленого законом пенсійного віку, особи, які досягли пенсійного віку, що дає право на призначення пенсії на пільгових умовах, та непрацюючі особи, визнані особами з інвалідністю в установленому порядку)³.

© М.М. Литвиненко, 2020

* *Mykola Lytvynenko, student of II year of Master's degree division of the Institute of International Relations of Taras Shevchenko National University of Kyiv*

Процедура розрахунку прожиткового мінімуму передбачена Порядком проведення науково-громадської експертизи набору продуктів харчування, набору непродовольчих товарів і набору послуг для встановлення прожиткового мінімуму, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України. Від 24 вересня 1999 р. № 17674. Так званий соціальний кошик, який включає набір продуктів харчування, набір непродовольчих товарів та набір послуг, формується відповідними органами центральної виконавчої влади та затверджується після проведення науково-громадської експертизи на принципах соціального партнерства⁵. Такий розрахунок проводиться не рідше одного разу на п'ять років⁶. Експертиза проводиться експертною комісією в складі 12 осіб, серед яких по чотири представники представляють центральні органи виконавчої влади, об'єднання роботодавців та профспілки⁷. Прожитковий мінімум за поданням Кабінету Міністрів України (далі – КМУ) затверджується Верховною Радою України в законі про Державний бюджет України⁸.

Згідно зі ст. 7 Закону України «Про Державний бюджет на 2020 рік», у 2020 р. прожитковий мінімум на одну особу з розрахунку на місяць у розмірі з 1 січня 2020 р. – 2027 грн, з 1 липня – 2118 грн, з 1 грудня – 2189, а для основних соціальних і демографічних груп населення: дітей віком до шести років: з 1 січня 2020 р. – 1779 грн, з 1 липня – 1859 грн, з 1 грудня – 1921 грн; дітей віком від шести до 18 років: з 1 січня 2020 р. – 2218 грн, з 1 липня – 2318 грн, з 1 грудня – 2395 грн; працездатних осіб: з 1 січня 2020 р. – 2102 грн, з 1 липня – 2197 грн, з 1 грудня – 2270 грн; осіб, які втратили працездатність: з 1 січня 2020 р. – 1638 грн, з 1 липня – 1712 грн, з 1 грудня – 1769 гривень⁹.

Утім, правомірність встановлення прожиткового мінімуму в зазначених вище розмірах наразі залишається під питанням. В адміністративному провадженні судами всіх інстанцій у справі № 826/3639/17¹⁰ було встановлено порушення процедури прийняття рішення представниками Міністерства соціальної політики, Міністерства охорони здоров'я та Міністерства економічного розвитку і торгівлі при проведенні науково-громадської експертизи (зважаючи на неналежним чином оформлені повноваження суб'єктів прийняття рішення). У подальшому прийняте рішення було затверджене постановою КМУ від 11 жовтня 2016 р. № 780. Суди зобов'язали КМУ опублікувати резолютивну частину рішення про визнання протиправного та не чинною постанову № 780. Однак КМУ цього не зробив, а прожитковий мінімум досі розраховує на підставі рішення, затвердженого постановою № 780. Зараз у судовому провадженні апеляційного адміністративного суду розглядається справа № 640/14839/19¹¹ про визнання на тій же підставі протиправними дій КМУ із розробки і схвалення проекту Закону України «Про Державний бюджет на 2019 рік». Судом першої інстанції позовні вимоги Позивача в цій справі були задоволені. Тому цілком імовірно, що скоро дійде черга і до Держбюджету 2020.

Разом із офіційно задекларованим прожитковим мінімумом слід згадати і фактичний розмір прожиткового мінімуму, що застосовується для спостереження за динамікою рівня життя в Україні¹². Останній вираховується Міністерством соціальної політики на основі середніх цін на споживчі товари і послуги та тарифів на житлово-комунальні послуги за повідомленням центральних органів виконавчої влади¹³. З розрахунку за цінами на 2020 р., фактичний прожитковий мінімум становить 3780,21 грн (4335,09 – з урахуванням суми обов'язкових платежів)¹⁴. Різниця у майже половину між задекларованим і фактичним прожитковим мінімумом є досить відчутною для населення та має бути врахована при подальшому плануванні державної політики.

11 грудня 2019 р. КМУ ухвалив законопроект, що передбачає реформування прожиткового мінімуму – «відв'язку» більше ніж 150 видів фінансових виплат від його розміру (аліментів, штрафів, судового збору тощо). Як зазначається на «Урядовому порталі», такий крок дасть змогу в подальшому підвищити прожитковий мінімум за попередніми розрахунками до 4200 грн на місяць¹⁵. Ініціатором законопроекту стало Мінсоцполітики, яке повідомило про необхідність скасування «прив'язки» до прожиткового мінімуму усіх виплат, крім пенсій та допомоги малозабезпеченим сім'ям¹⁶.

Таким чином, станом на 3 березня 2020 р. розмір середнього прожиткового мінімуму на одну особу з розрахунку на місяць в Україні становить близько \$81. Варто нагадати, що межа бідності, проголошена Міжнародним світовим банком у 2015 р., становить \$60 з розрахунку на одну особу на місяць.

Поняття прожиткового мінімуму відоме більшості держав, водночас механізми його розрахунку суттєво відрізняються. У Сполучених Штатах Америки Закон про справедливий стандарт праці регулює питання фіксації федерального рівня мінімальної погодинної оплати праці¹⁷. За відсутності законодавчо закріпленого визначення американські правозахисники в правозастосовній практиці керуються доктринальним визначенням прожиткового мінімуму: «Прожитковий мінімум – це рівень мінімального доходу, що, за умови дотримання, встановлює межу між фінансовою незалежністю працюючих бідняків та необхідністю отримання державної допомоги або скрутними умовами життя. У світі цього факту прожитковий мінімум слід визначити як заробітну плату, що забезпечує засоби до існування»¹⁸.

Американський законодавець оперує термінами «мінімальна погодинна оплата праці», що обраховується за медіанним доходом громадян у відношенні 40 %, та «порог бідності» для визначення соціальних гарантій держави перед громадянами. Станом на сьогодні мінімальна погодинна оплата праці становить \$7,25 на годину¹⁹. Мінімальна річна заробітна плата станом на 2020 р. встановлена в розмірі \$1256,7 (або \$105 на місяць)²⁰. Термін «прожитковий мінімум» використовується в науковій літературі та статистичних звітах для встановлення фактичної вартості необхідних товарів та послуг на одну людину, з родиною або без, на встановлений період. Слід зауважити, що у зв'язку з невідповідністю встановленої на федеральному рівні мінімальної погодинної оплати праці реальним витратам працівників на необхідні товари та послуги в деяких штатах у США активізувався рух профспілок та інших організацій працівників, що вимагають законодавчого встановлення прожиткового мінімуму. Так, мінімальна погодинна оплата праці в окрузі Парк Кантрі, штат Колорадо становить \$8, причому прожитковий мінімум, розрахований для родини з двома дітьми, становить

\$24,23; таким чином, різниця становить \$16,23²¹, що не відповідає ст. 3 Конвенції МОП № 131²². Ініціатива профспілок, що діє з початку 2000-х, має певні результати: законодавчі збори деяких штатів беруть до уваги розрахунки прожиткового мінімуму для підвищення рівня мінімальної погодинної оплати праці на території штату²³. Сьогодні профспілки активно підтримують рух *Fight for \$15* (Боротьба за \$15), тим самим заявляючи про необхідність підвищення оплати праці працівників, яка необхідна для забезпечення нормальних умов життя²⁴.

У законодавство Англії та Уельсу термін «прожитковий мінімум» інкорпорований порівняно нещодавно. Проект бюджету з введенням прожиткового мінімуму був вперше підготовлений представниками Консервативної партії у 2015 році. Починаючи з 1 квітня 2020 р., уряд встановив державний прожитковий мінімум для осіб, старших 25 років, на рівні £8.72 за годину; для порівняння: для осіб від 18 до 20 років – £6.45 за годину²⁵. Причому уряд зобов'язався щорічно підвищувати рівень прожиткового мінімуму.

Введенню прожиткового мінімуму в Сполученому Королівстві також сприяла активна діяльність профспілкових організацій, які пропонували роботодавцям на добровільних засадах долучитися до ініціативи сплачувати визначений ними розмір мінімальної заробітної плати, що переглядається щорічно та включає витрати працівників на харчування, сплату комунальних послуг, культурне та соціальне життя та навіть подарунки на день народження. Слід зауважити, що включення прожиткового мінімуму до бюджету держави не вичерпує поставленої профспілками та деякими партіями (зокрема, Лейбористською та Партією зелених) мети: домогтися закріплення норми прожитковий мінімум у загальнонаціональному законодавстві²⁶. Критики ж такого кроку, серед яких як профспілки, так і підприємці, зауважують, що використання британським урядом терміна «прожитковий мінімум» є некоректним, оскільки обчислюється він на рівні 40 % медіанного доходу, за якого 60 % громадян мають більший дохід, тобто враховується лише статистичне розмежування, а не необхідні засоби до існування²⁷.

Паралельно з державним розрахунком прожиткового мінімуму, починаючи з 2008 р., у Сполученому Королівстві розраховується стандарт мінімального доходу. Він ґрунтується на судженнях представників громадськості про розміри витрат, необхідних для нормального рівня життя. Станом на 2019 р. встановлено, що для досягнення мінімально прийняттого рівня життя одинокій людині потрібно заробляти £18 800 на рік, а батьки з двома дітьми повинні заробляти по £20 600 кожен²⁸.

Крім того, прожитковим мінімумом у Сполученому Королівстві називають і підвищення органами місцевої влади рівня мінімальної заробітної плати, встановленого на рівні держави. Такий досвід мають міста Лондон, Бірмінгем та Кардіф²⁹.

Таким чином, Сполучене Королівство стоїть на шляху законодавчого закріплення рівня прожиткового мінімуму, і є всі підстави вважати, що це відбудеться найближчим часом. Нині ж у державі застосовується відносний метод обчислення прожиткового мінімуму, що встановлюється за медіанним доходом громадян, однак така ситуація компенсується високим рівнем середньої заробітної плати.

На регіональному рівні у рамках ініціативи Європейської мережі соціальної політики здійснюється підтримка соціальної політики держав-членів ЄС. Одним із напрямів роботи є здійснення моніторингу мінімального матеріального забезпечення держав-членів ЄС. Такі механізми визначаються на основі середнього доходу або пропорційно до нього (Італія); рівня життя із врахуванням середніх цін, вартості споживчого кошику (Кіпр, Чехія, Польща), мінімальної заробітної плати (Франція, Нідерланди) та іншого³⁰. Цікаво, що у деяких держав мінімальний рівень матеріальної підтримки є виключно політичним рішенням, а не таким, що базується на фахових розрахунках (Португалія, Болгарія)³¹.

До прикладу, в Естонії прожитковий мінімум встановлюється на основі споживчого кошика, подібно як і в Україні. Закон про державний бюджет 2019 р. передбачає прожитковий мінімум для особи, яка проживає одна, та першого члена сім'ї на рівні 150€ на місяць. Прожитковий мінімум для кожного неповнолітнього члена сім'ї становить 180€ на місяць. Прожитковий мінімум другого та кожного наступного дорослого члена сім'ї становить 120€ на місяць³². Основним нормативним актом, який врегулює визначення прожиткового мінімуму, є Закон про соціальне забезпечення Естонської Республіки.

Прожитковий мінімум застосовується і в Словацькій Республіці. Щороку в липні прожитковий мінімум коригується з урахуванням коефіцієнта приросту чистого грошового доходу на душу населення або коефіцієнта зростання витрат на проживання. Так, станом на початок 2020 р. прожитковий мінімум для дорослої особи становить 198,09€ на місяць для дорослого та 90,42€ для дитини³³.

Висновки. Встановлення прожиткового мінімуму тією чи іншою мірою здійснюється в кожній з проаналізованих держав. В Україні процедура розрахунку та встановлення прожиткового мінімуму визначена законодавством, хоча на практиці її порушення призводить до значного розходження задекларованого та фактичного прожиткового мінімуму. Як і в Україні, в Естонії та Словацькій Республіці рівень прожиткового мінімуму обчислюється за нормативним методом – шляхом встановлення вартісної величини прожиткового мінімуму через споживчий кошук. У США та Великій Британії застосовується відносний метод обчислення прожиткового мінімуму (заробітної плати), що полягає у визначенні медіанного доходу. Важливим у визначенні прожиткового мінімуму є його базування на реальній купівельній спроможності населення, яка б змогла забезпечити гідний рівень життя для кожного.

¹ Маркс К. Собрание сочинений. К. Маркс, Ф. Энгельс. Зароботная плата, цена и прибыль. Москва, 1981. С. 183–184.

² Про прожитковий мінімум: Закон України від 15.07.1999 № 966-XIV (станом на 03 березня 2020 р.). *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1999. № 38. ст. 348. Ст. 1.

³ Там само.

- ⁴ Порядок проведення науково-громадської експертизи набору продуктів харчування, набору непродовольчих товарів і набору послуг для встановлення прожиткового мінімуму: постанова Кабінету Міністрів України від 24 вересня 1999 р. № 1767.
- ⁵ Там само. П. 1.
- ⁶ Про прожитковий мінімум: Закон України від 15.07.1999 № 966-XIV (станом на 03 березня 2020 р.). *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1999. № 38. ст. 348. Ст. 3.
- ⁷ Порядок проведення науково-громадської експертизи набору продуктів харчування, набору непродовольчих товарів і набору послуг для встановлення прожиткового мінімуму: постанова Кабінету Міністрів України від 24 вересня 1999 р. № 1767. П. 2.
- ⁸ Болотіна Н.Б. Право соціального захисту України. Київ: Знання, 2008. С. 177–178.
- ⁹ Про затвердження наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів послуг для основних соціальних і демографічних груп населення: постанова Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2016 р. № 780.
- ¹⁰ Рішення Окружного адміністративного суду м. Києва від 25 квітня 2018 р. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73996223>; Постанова Київського апеляційного адміністративного суду від 10 липня 2018 р. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/75300650>; Постанова ВС КАС від 20 грудня 2018 р. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/78771927>
- ¹¹ Про затвердження наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів послуг для основних соціальних і демографічних груп населення: постанова Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2016 р. № 780.
- ¹² Про прожитковий мінімум: Закон України від 15.07.1999 № 966-XIV (станом на 03 березня 2020 р.). *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1999. № 38. ст. 348. Ст. 5.
- ¹³ Фактичний розмір прожиткового мінімуму в 2015–2020 роках. *Мінісоцполітики* (станом на 03 берез. 2020 р.). URL: <https://www.msp.gov.ua/news/12286.html>
- ¹⁴ Прожитковий мінімум на одну особу в розрахунок на місяць та для осіб, які відносяться до основних соціальних і демографічних груп населення (у цінах на січень) (станом на 03 берез. 2020 р.). URL: <https://www.msp.gov.ua/files/socst/01-2020.pdf>
- ¹⁵ Уряд схвалив законопроект, який дозволить у подальшому підвищити прожитковий мінімум. *Урядовий портал*. (станом на 03 берез. 2020 р.). URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-shvaliv-zakonproekt-yakij-dozvolit-v-podalshomu-pidvishchiti-prozhitkovij-minimum>
- ¹⁶ Соколовська Юлія. Про реформу прожиткового мінімуму (станом на 03 берез. 2020 р.). URL: https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=139211507456502&id=110384593672527&_tn=-R
- ¹⁷ Fair Labor Standards Act: revised May 2011 p.205 / Конгрес США. URL: <https://www.dol.gov/whd/regs/statutes/FairLaborStandAct.pdf>
- ¹⁸ Nadeau C. Living wage calculator / C. Nadeau, E. Schultheis. 2014. (станом на 03 берез. 2020 р.). URL: <http://livingwage.mit.edu/resources/Living-User-Guide-and-Technical-Notes-2014.pdf>
- ¹⁹ Minimum Wage. U.S. Department of labour (станом на 03 берез. 2020 р.). URL: <https://www.dol.gov/general/topic/wages/minimumwage>
- ²⁰ United States (USA) National Minimum Wage. NMW. *Countryeconomy.com*. (станом на 03 берез. 2020 р.). URL: <https://countryeconomy.com/national-minimum-wage/usa>
- ²¹ The Living Wage Gap: State by State (станом на 03 берез. 2020 р.). URL: <http://www.theatlantic.com/business/archive/2015/09/living-wage-calculator-interactive-minimum-wage/404569/>
- ²² Конвенція МОП № 131 про встановлення мінімальної заробітної плати (станом на 03 берез. 2020 р.). URL: http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312276:NO
- ²³ Gertner J. What Is a Living Wage? John Gertner. *The New York Times*. 2006. (станом на 03 берез. 2020 р.). URL: http://www.nytimes.com/2006/01/15/magazine/15wage.html?pagewanted=all&_r=0.
- ²⁴ The Movement for Higher Wages: From Poverty to a Living Wage. *University of Maryland*. (станом на 03 берез. 2020 р.). URL: <https://www.lib.umd.edu/unions/labor/living-wage>
- ²⁵ National Minimum Wage entitlement. *ACAS working for everyone*. (станом на 03 берез. 2020 р.). URL: <https://www.acas.org.uk/national-minimum-wage-entitlement>
- ²⁶ Everything you need to know about the Living Wage (станом на 03 берез. 2020 р.). URL: <http://www.livingwage.org.uk/sites/default/files/Everything%20you%20need%20to%20know%20about%20the%20Living%20Wage%202016.pdf>
- ²⁷ Only Labour can secure 'recovery for all. *BBC*. 2013. (станом на 03 берез. 2020 р.). URL: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-24807471>
- ²⁸ A Minimum Income Standard for the United Kingdom in 2019. *Joseph Rowntree Foundation*. (станом на 03 берез. 2020 р.). URL: <https://www.jrf.org.uk/report/minimum-income-standard-uk-2019>
- ²⁹ Boris Johnson increases London Living Wage to £8.80. 2013. *BBC*. (станом на 03 берез. 2020 р.). URL: <http://www.bbc.com/news/uk-england-london-24801589>
- ³⁰ A study of national policies Minimum Income Schemes in Europe. *European Commission*. Hugh Frazer and Eric Marlier. 2016. P. 16.
- ³¹ Там само. P. 17.
- ³² Your social security rights in Estonia. European Commission. Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion. 2019.
- ³³ Subsistence minimum. Ministry of labour, social affairs and family of the Slovak Republic. (станом на 03 берез. 2020 р.). URL: <https://www.employment.gov.sk/en/family-social-assistance/material-need-assistance/subsistence-minimum.html>

Резюме

Литвиненко М.М. Механізми встановлення прожиткового мінімуму в Україні та світі.

У статті висвітлено різні підходи до поняття «прожитковий мінімум», розкрито механізм формування прожиткового мінімуму в Україні та іноземних державах (США, Сполученому Королівстві, країнах ЄС, у т.ч. Естонії, Словачкій Республіці), визначено проблемні аспекти формування прожиткового мінімуму в Україні, у тому числі на основі аналізу судової практики та оцінки розміру фактичного прожиткового мінімуму. Дослідження, представлене в даній статті, допомагає зрозуміти, як запровадження об'єктивно необхідного розміру прожиткового мінімуму може вплинути на реальне досягнення гідних умов життя для людини.

Ключові слова: прожитковий мінімум, базовий соціальний стандарт, споживчий кошик, мінімальна заробітна плата, мінімальна погодинна оплата праці, межа бідності, нормативний та відносний метод обчислення.

Резюме

Литвиненко Н.Н. Механізми визначення прожиточного мінімуму в Україні та в світі.

В статті освітлені різні підходи до визначення поняття «прожиточний мінімум», розкриті механізми формування прожиточного мінімуму в Україні та в інших країнах (США, Великій Британії, країнах ЄС, в т.ч. Естонії, Словаччій), визначені проблемні аспекти формування прожиточного мінімуму в Україні, в тому числі на основі аналізу судової практики та оцінки фактичного прожиточного мінімуму. Дослідження, представлено в цій статті, дозволяє зрозуміти, як введення об'єктивного необхідного розміру прожиточного мінімуму може сприяти реальному досягненню гідних умов життя для людини.

Ключові слова: прожиточний мінімум, базовий соціальний стандарт, покупок кошик, мінімальна зарплатна плата, мінімальна годинна оплата праці, бідності, нормативний та відносний метод розрахунку.

Summary

Mykola Lytvynenko. Mechanisms of calculation of subsistence minimum in Ukraine and abroad.

This article covers the results of a theoretical analysis of subsistence minimum calculation as the basic social standard in Ukraine and abroad. According to Ukrainian Law, the subsistence minimum is a value sufficient to ensure the proper functioning of the human body, maintain its health that includes a minimum set of food products, non-food items, and services necessary to satisfy basic social and cultural needs of each person. In numerous countries, subsistence minimum depends on the age of a person with the view to different needs.

The mechanism of subsistence minimum calculation is stipulated in Ukrainian legislative acts. Each year, the Ukrainian Parliament establishes a new amount of subsistence level in the Law on the budget of Ukraine. Failure to adhere to the procedure of the subsistence minimum calculation leads to a difference in the declared and actual subsistence minimum. Ukrainian courts consider the number of cases relating to a violation of the above-mentioned procedure. The problem of insufficient subsistence minimum has led to the initiative on reforming this sphere.

This article also presents the results of analyzing the phenomenon of subsistence minimum in different countries. It has been found that a relative method of subsistence minimum calculation is used by determining median income in the United States and the United Kingdom. The governments adopt annual minimum wage to be paid for each of those who work. Trade unions contribute significantly to raising and fixing subsistence minimum and minimum wage in these countries that is a great example of a positive impact initiated by representatives of civil society. In Estonia and Slovakia, similarly to Ukraine, the subsistence level is set by the normative method – by setting the cost of living through a consumer basket. The study revealed that it is highly important to find the level of subsistence minimum on the real purchasing power of the population, which would be able to provide a decent standard of living for all.

Key words: subsistence minimum, basic social standards, consumer basket, minimum wage, minimum hourly wage, poverty line, normative and relative method of calculation.

DOI: 10.36695/2219-5521.1.2020.86

УДК 34.05

В.О. ПЕТРОВА

*Валерія Олександрівна Петрова, студентка магістратури Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка**

ORCID: 0000-0003-3322-6367

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕЯКИХ ВИДІВ СОЦІАЛЬНИХ ВІДПУСТОК В УКРАЇНІ ТА ЄС

Постановка проблеми. Трудове законодавство має бути спрямоване на захист материнства, батьківства та дитинства. Як показують останні законодавчі тенденції, пріоритетом Європейського Союзу є забезпечення можливості гармонійного поєднання сімейних обов'язків та кар'єрного розвитку. Законодавство України про працю є таким, що не повною мірою відповідає сучасним потребам щодо створення умов для комфортного поєднання сімейного життя та роботи. Тому виключно важливим є врахування досвіду ЄС під час реформування інституту надання відпусток, пов'язаних із народженням та доглядом за дитиною, в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До науковців, які вивчали теоретичні та практичні аспекти надання відпусток у зв'язку з вагітністю та пологами, а також догляду за дитиною, належать Д.О. Левченко, В.І. Муравйов, О.П. Рудницька, О.В. Святун, Ю.О. Скляр та інші. Окреме місце у представленому дослідженні займає аналіз сучасного законодавства, судової практики та реформ, які в сукупності сприяють закріпленню гарантій працівників із сімейними обов'язками.

Формулювання мети статті. Метою даної статті є аналіз правового регулювання питання надання відпусток у зв'язку з вагітністю та пологами, а також догляду за дитиною в Україні та ЄС, порівняння стандартів у цій сфері.

© В.О. Петрова, 2020

* *Valeriia Petrova, student of II year of Master's degree division of the Institute of International Relations of Taras Shevchenko National University of Kyiv*